

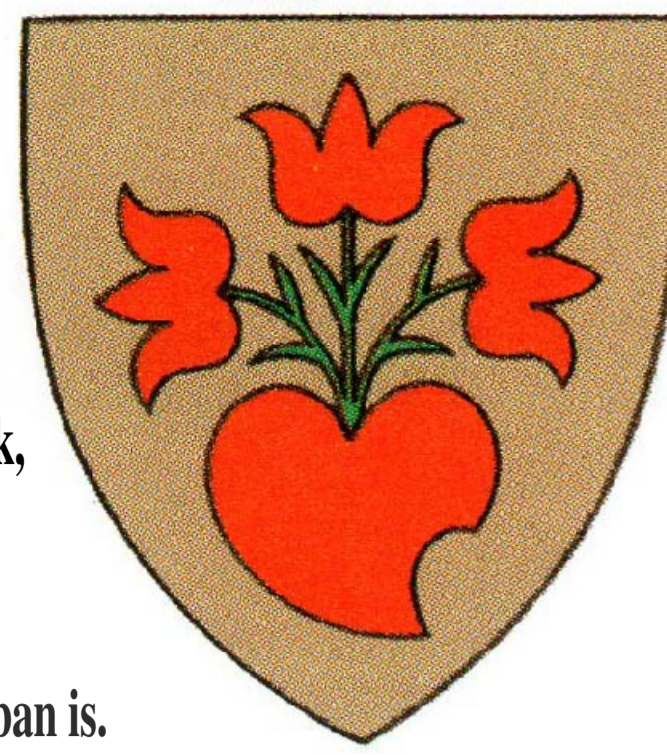
Basa László

Évtizedeken át katonás fegyvellemmel, kitartó szorgalommal kutatta e vidék múltját, értékeit.Oktatói, tanári munkáját pályakezdésétől jellemezte a diákokat a tanórán kívül is nevelő, közösség-szervező tevékenység. Szakkörök vezetése mellett helytörténeti-, iskolatörténeti kutatásokat is végzett.Tanítványából hagyományörző csapatot toborzott, s eléjük a saját kutatásai alapján felderített azon hősokeket állította példaként, akik szűkebb pátriánk földjén harcolva váltak valaha a nemzet legendáivá. Basa László helytörténeti kutatásai.....a történelmi események, évfordulók, az e vidéken született, valaha itt élt, vagy csak éppen hosszabb-rövidebb ideig itt tartózkodó történelmi alakok, művészek, tudósok épp úgy érdekelték, mint a műemlékek, emlékjelek....

....Tanulmányai, iskolatörténetei, pályamunkái mellett rendszeres szerzője volt a Jászság kiemelkedő lapjának, a Redemptionnak, több ször publikált a rangos, országos terjesztésű Honismeretben, számtalan írása jelent meg a Nagykátai Újságban, a Tápíomenti 2 Hetesben és sok más Tápíó menti település önkormányzatának az újságában is. A tapiokultura.hu kulturális honlapon, annak 2007-es indulása óta állandó szerzője volt. Csak az itt megjelent cikkeinek a száma is meghaladja a félezer számot! 2013-tól, az első számtól kezdve, szintén állandó szerzője volt a Tápíó-vidék helytörténeti-, kulturális lapjának, a Thapeunak is. (részletek Tarnavölgyi László megemlékezéséből)

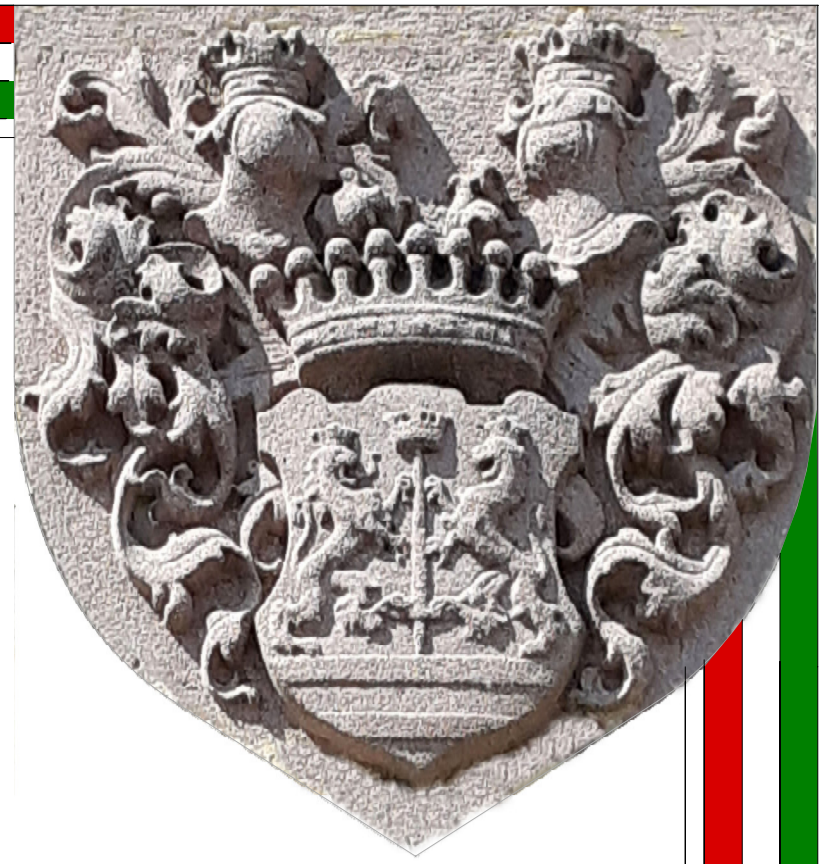
2010-ben Pro Urbe kitüntetésben részesült.

Nagykáta

Válogatás hagyományörzők, helytörténészek, lokálpatrióták munkáiból, gyűjtéseiből.

Buzini gróf Keglevichék Nagykátán

Az elsőszülött úrfi tragikus halála

Megjelent: 2013. február 26

195 éve született Budán, 175 éve hunyt el egy lovasbaleset következtében Egreskátán gróf Keglevich Géza

A helytörténetírás sokszor kimondatlan közhelye, ugyanakkor alapvető evidenciája, hogy egy település történetét a XX. századot megelőző időszakokban elsősorban az ott élő földesúr és családja történetén keresztül lehet bemutatni. Megkerülhetetlen ez a tény, s függetlenül a kékvérű család érdemeitől, az ő jelenlétük és befolyásuk a legnagyobb befolyással bírt a falu vagy mezőváros életére.

KÉPEK Elsősorban a nemesi familiák irattárának, képes és szöveges okleveleinek tanulmányozása révén jutunk olyan adatokhoz, melyeken keresztül a település egyéb viszonyaira is következtetni tudunk. A jobbágy nem vezetett naplót, nem festette meg felmenőinek arcképét, nem épített műemléki ranggal bíró kastélyt, nem örökölte utódaira a nemesi címet. Legtöbb esetben még a neve is feledésbe merült, hacsak valamilyen tizedjegyzék nem őrizte meg azt az utókor számára

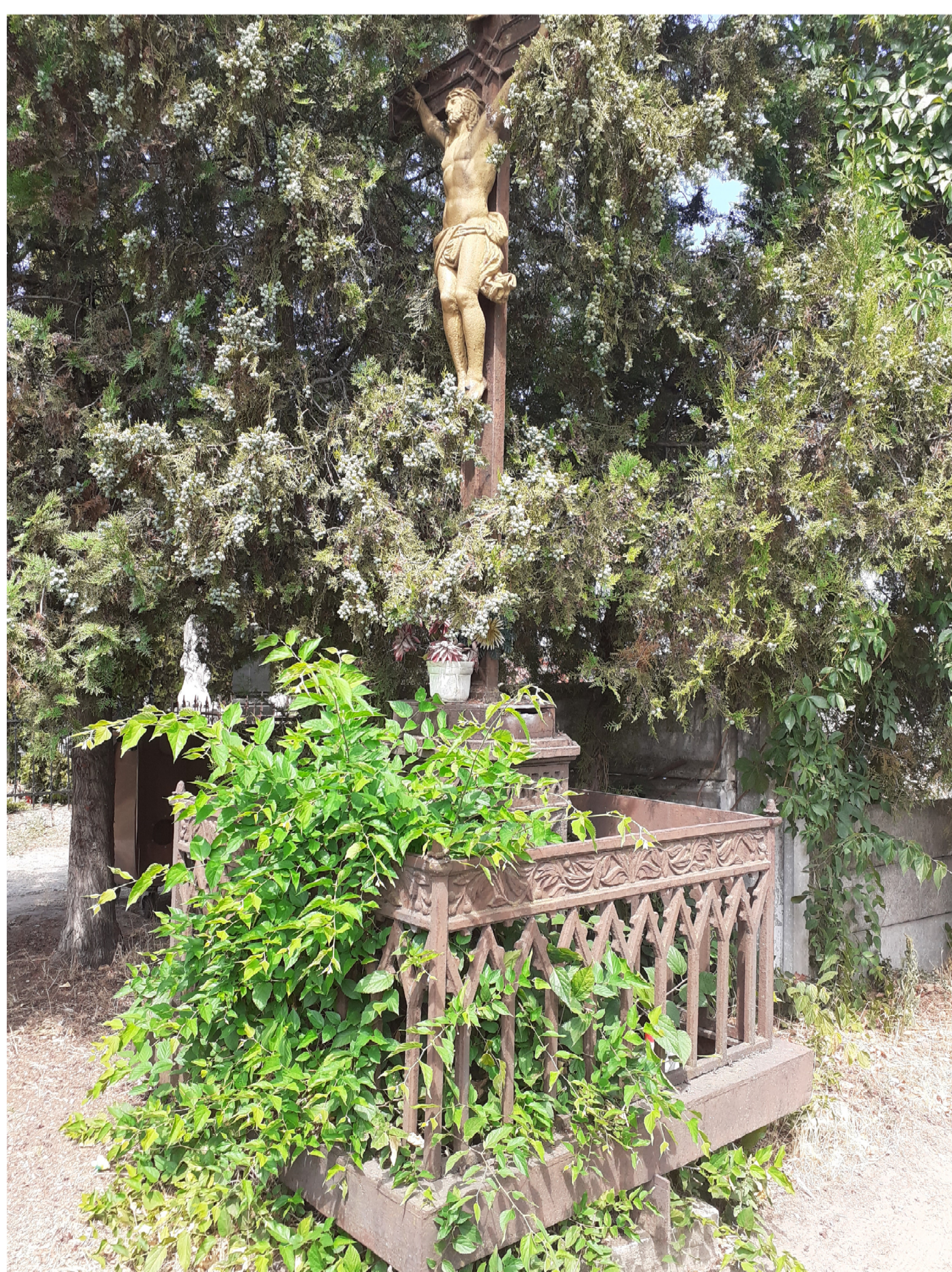
Nagykáta történetét évszázadokon keresztül a Káthy- és a Keglevich-család jelenléte uralta. Ebben a tekintetben különleges jubileumhoz éreztünk 2013-ban. 350 éve, 1663. május 9-én Torna várában kötötték az az egyezmény, mely pontot tett a Káta nemzetség kb. 500 esztendő birtoklásának a végére, s kezdetét vette a mintegy 300 esztendő Keglevich-família jelenlétével jegyzett időszak. A horvát eredetű familiának érdekes módon a Gábor keresztnevű leszármazói voltak a család legjelentősebb tagjai. Az első Gábor nevéhez fűződik Nagykáta mezővárosi kiváltságának megszerzése, a temetőkápolna felépítése. A Mária Terézia királynő aláírásával ékesített oklevél 270 éve, 1743-ban született. Mindkét esemény megérdemli, hogy a mindmáig látható oklevelek – melyek a Magyar Országos Levéltárban őrzöttek-keletkezésének történetével, az abban leírtakkal, hatásukkal részletesen is foglalkozunk.

A Keglevichék nagykátai ágának legjelentősebb alakja a „második” Gábor (1784-1854), az utolsó magyar tárnokmester, a reformkor és a szabadságharc jeles személyisége volt. [Az utolsó tárnokmester](#) Nagykátán – az országban levő Keglevichék közül- egyedül az ő végső nyughelye került be a Nemzeti Sírkertbe. Felesége a 14 évvel fiatalabb Sándor Matild (1798-1843) – az „ördöglovas” Sándor Mórincz nővére, a mai köztársasági elnök palotája építetőjének a leánya- hét gyermekkel ajándékozta meg. A házasságkötésre 1798. március 21-én Bécsben került sor. Az elsőszülött Géza 1817-ben jött a világra, s két nappal múlt húszéves, amikor Egreskátán egy tragikus lovasbalesetben életét veszítette. Második gyermeke, Alexandra (1820-1841) 1838-ban ment nőül Ürményi Lászlóhoz.

A harmadikként, 1824. december 20-án született Gyula (1824-1865), kinek 1848-ban báró Orczy Georinától (1828-1894) született második gyermeke harmadikként viselte a familián belül a Gábor nevet. III. Keglevich Gábor (1848-1926) Nagykáta díszpolgára volt, több évtizedet töltött az egreskátai kastélyban. 1909-ben költözött Budapestre, ahol haláláig élt.

Mindhárom Gábor a nagykátai temetőben nyugszik. A kápolnát építtető I. Gábor, Mária Terézia tábornoka lett a kriptá első „lakója”. Míg a tárnokmester II. Gábor a kápolnán kívül létesített sírboltban kívánt nyugodni, addig III. Gábor már a kriptá sírhelyeinek betételével a kápolna oldalfalra és egy pillére összeépítésével alakította ki végső nyughelyét.

A negyedik gyermek, az 1825. szeptember 7-én Budán született Eugénia (1825-1854) 1851-ben ment nőül gróf Almásy Déneshez (1817-1871). Az ötödikként 1828. január 11-én világra jött Emma (1828-1876) báró Podmaniczky Ármán (1825-1886) felesége lett 1851-ben.

Gróf Keglevich Gézát a dongaboltozatú kriptában nagyapja, gróf Keglevich Ádám (1748-1820) mellé temették. A sírfelirat –összehasonlítva a kriptában levő többi márványtábla vésetével- meglehetősen egyedi és személyes hangú: „Buzini gróf Keglevich Geyza szülőinek büszkesége, barátainak öröme, a hazának reménye. Született Budán 1817. Szent András hava 26. Megholt Egreskátán 1837 Mindszent hava 28-án.”

Az elhunyt grófi sarj emlékéért a kriptában levő síremlék mellett két kovacsoltvas emlékkereszt is őrzik. A kereszték Egreskátán a 31-es út mellett, illetve a nagykátai temetőben a kápolnával szemben találhatók. 1837-ben került sor a Magyar Színház, a későbbi Nemzeti Színház épületének átadására. A színház vasalatát gróf Keglevich Miklós adományozta szílvási hámorából. A magyar színjátszás nagy támogatója állta a szállítás költségeit is. Miután igen bensőséges kapcsolat állott fenn a két testvér között, magától értetődő gesztus volt a Nagykátán felállításra kerülő két kereszt adományozása.

Az egreskátai emlékkereszt az idők során meglehetősen elhasználódott. 2007-ben a Vállalkozók Klubja és Marton László kezdeményezésére és szervezésében sor került az emlékkereszt talapzatának helyreállítására, a keresztet övező új kerítésalapzat és kerítés kivételzésére. Amikor a cirket írva megnéztem az emlékművet, a kerítésláncnak már csak hült helyét találtam. Helyreállításra, renoválásra vár a keresztnek a temetőben levő ikerpárja.

Basa László

BUZINI GRÓF KEGLEVICS GEYZA SZÜLŐINEK BÜSZKESÉGE BARÁTAINAK ÖRÖME A HAZÁNAK REMÉNYÉGE SZÜLETETT BUDÁN 1817 SZENT ANDRÁS HAVA 26 MEGHOLT EGRESKÁTÁN 1837 MINDSZENT HAVA 28-ÁN

G y á s z h í r. — Egres-Kátán (Pest vármegyében) oct. 28-kán 20-dik évében, egy szerencsétlen esés által kapott sérülés következtében, végzé igen szép reményekkel biztató életét virultának legszebb korában m. gróf Buzini Keglevich Geiza, n. mgú gróf Buzini Keglevich Gábor m. k. kamarai elnök urnak, és hitese n. m. Sándor Mathilde grófné ó exojnak igen kedves legidősebb fiók.

A gróf hatodik gyermeke ugyancsak leány lett. Keglevich Stefánia (1831-1878) 1851-ben kötött házasságot Beniczky Jenővel (1821-1874).

A legkisebb gyermeke, a gróf budai palotájában 1833. március 10-én született Béla (1833-1896) élete ugyancsak jó alapanyag lenne egy regény megírásához. Gyermekkorában Egreskátán az ő nevelője volt Horváth Mihály káplán, a későbbi miniszter, történetudós. [A tudós püspök, a szabadságharc minisztere Nagykátán](#) A rebellis gróf 1861-ben a magyar parlament legfiatalabb tagja volt. 1860-ban kötött házasságot gróf Batthyány Ilonával (1842-1929), az 1849-ben kivégzett magyar miniszterelnök lányával. Ebből a házasságból 1862-ben egyetlen gyermekük, Béla (1862-1924) született. 1869-ben a házaspár elvált, ami ebben a korban meglehetősen ritka jelenség volt. A kápolna kriptájába történő utolsó temetkezés 1896-ban történt, ekkor került II. Keglevich Gábor legkisebb fiának a koporsója az utolsó szabad fülkébe.

II. Keglevich Gábor, Nógrád vármegye főispánja, a reformkori pozsonyi országgyűlés felsőtáblájának elnöke élete nem mindennapi módon alakult. Egyfelől ő volt az a Keglevich, aki a legmagasabb országos főméltóságokat betölthette, a legrangosabb kitüntéseket megkaphatta, az uralkodó és a nádor kegyét élvezhette. Másfelől magánélete tele volt tragikus halálesetekkel. Elsőszülött fiának elvesztése érzékenyen érinthette. Amikor felesége 45 éves korában elhunyt, egy példás házasság tört derékba. A gróf életének hátralévő 12 esztendejét töltötte el hitvestársa nélkül. Neki kellett eltemetnie két öccsét: 1835-ben Lászlót, 1847-ben Miklóst. Keglevich László (1787-1835) végső nyughelye a kriptában van, míg a szílvási gróf. Keglevich Miklós (1789-1847), a legszínesebb egyéniségű grófi sarj a kápolnával szemben, a „közép” között nyugodik Gábor bátyjával együtt. [Egy regényes élet](#)

A hét gyermekből a másodikként világra jött Alexandra 21 évesen halt meg, s mindössze három évet töltött házasságban. A legidősebb –Géza korai halála után- fiú volt Gyula, akinek mindössze 41 évet engedélyezett a természet. A negyedik gyermek volt Eugénia, aki 29 évesen hagyta itt a földi világot. Ő is mindössze három évet élt férjével házasságban.

II. Keglevich Gábor házasságkötése és első gyermeke megszületése évében, 1817-ben a Budán székelő Helytartóság tanácsosa volt. Budai palotájában született Géza 1817. november 26-án. A nemesi, főrendi sarjak későbbi sorsát legtöbbször a születésük sorrendje már eleve determinálja. Gézát minden bizonnyal az apa által birtokolt javak örökösének szánták, amit egy szerencsés házassággal még tovább gyarapíthatott a szép reményekre jogosító ifjú. Személyes tulajdonságainak leírását, iskoláinak felsorolását nem őrizte meg –vagy csak én nem találtam meg- a családi levéltár. Miután az apa egyre magasabbra emelkedő hivatali rangjából kifolyólag felváltva tartózkodott Budán, Bécsben, Pozsonyban, Egreskátán, ez lehetett a cserepóráz ifjú lakhelye is. Feltételezhetően felsőfokú tanulmányokat is folytatott, miután korábban nevelésétől külön e célra szegődtetett nevelőre bízta.

Az elsőszülött fiú tragikus halálának van egy különleges irodalomtörténeti jelentősége is. Horváth Mihály 1837. június 17-én, 28 éves korában káplánként került Nagykátára. (Horváth Mihály tanulmányait korábban a csongrádi főispáni helyettes gróf, Keglevich Gábor segítette.) Itt, Kátán érte első tudományos elismerése: 1837. augusztus 30-án a Magyar Tudományos Akadémia történetírói pályázatán második díjat nyert. Talán ekkor figyelt fel ezirányú tevékenységére a gróf, aki legkisebb gyermeke, Béla nevelőjeként hívta meg. Az ehhez szükséges püspöki és plébánosi engedélyt könnyen megszerezték. Horváth Mihály, a szabadságharc idején püspök és kultuszminiszter, az egyik legjelentősebb magyar történetíró 1837-1840 között állott a gróf szolgálatában. Amikor bekövetkezett a sajnálatos baleset, az elhunyt grófi sarj emlékéért megörökítendő alkotta meg első, nyomtatásban megjelent írásművét „Koszorú. Méltóságos buzini gróf Keglevich Geiza ő nagyságának emlékére, midőn 1837, október 28-dikán életének 20-dik évében, Egres-Kátán meghalálozott. Pesten, Trattner-Károlyi nyomtatása, uri utca 612.” címmel. Egy évvel később, 1838-ban került sor a mindössze 21 évet élt Keglevich Alexandra házasságára Ürményi Lászlóval. Erre az alkalom készült „Örömdal” már az 1848. március 15-én híressé vált Landerer Lajos Hatvani utcai nyomdájában készült.

Magáról a tragikus lovasbalesetről viszonylag keveset tudunk. Ami a szűkszavú forrásokból és az Egreskátán elterjedt szövegekből fennmaradt: a 20. születésnapja után két nappal –talán az ajándékba kapott lóval- Keglevich Géza ifjú lovagolt a kastély körüli térségben. A ló valami miatt megvadult, s levetette nyergéből lovasát. A fiatal ember lába beakadt a kengyelbe, s így magával vonzolta magatehetetlen lovasát, s a ló patái oly súlyos sérüléseket okoztak, hogy azok a 20 éves úrfi halálához vezettek. A nagykátai plébánián őrzött halotti anyakönyv sem őriz érdemi információt az elhalálozás módját illetően.

